

*Якушик С.І., аспірантка Європейського університету,
Клян А.Ф., студентка Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету ім. Т.Г. Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Проаналізовано особливості казначейського обслуговування місцевих бюджетів та проблеми бюджетування загалом. Поставлено питання необхідності забезпечення раціонального функціонування системи виконання місцевих бюджетів, яка забезпечила б обґрунтоване та доцільне використання фінансових ресурсів країни. Досліджено особливості функціонування системи казначейського обслуговування місцевих бюджетів, визначено основні його проблеми та напрями їхнього вирішення. Стверджується, що саме складна структура місцевих бюджетів, необхідність раціонального і ощадливого витрачання бюджетних коштів, а також потреба встановлення раціонального взаємозв'язку між Державним та місцевими бюджетами зумовила необхідність запровадження казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Також обґрунтовано, що ефективна робота органів Державного казначейства щодо обслуговування місцевих бюджетів за доходами і видатками має забезпечувати прозорість у розподілі бюджетних ресурсів, а також удосконалити систему контролю за бюджетними процесами, належним виконанням нормативно-правових актів у всіх сферах бюджетної системи через систему функціонування Єдиного казначейського рахунку. Статтю присвячено широкому полю проблем та невирішених питань казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

Ключові слова: казначейське обслуговування, бюджетування, місцеві бюджети, перерозподіл бюджетних коштів, розпорядники та одержувачі бюджетних коштів

Літ. 8

*Якушик С.И., аспирантка Европейского университета,
Клян А.Ф., студентка Института международных отношений
Киевского национального университета им. Т.Г. Шевченко*

ОСОБЕННОСТИ КАЗНАЧЕЙСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

Проанализированы особенности казначейского обслуживания местных бюджетов и проблемы бюджетирования в целом. Поставлен вопрос необходимости обеспечения рационального функционирования системы исполнения местных бюджетов, которая обеспечила бы обоснованное и целесообразное использование финансовых ресурсов страны. Исследованы особенности функционирования системы казначейского обслуживания местных бюджетов, определены основные его проблемы и направления их решения. Утверждается, что именно сложная структура местных бюджетов, необходимость рационального и экономного расходования бюджетных средств, а также необходимость установления рациональной взаимосвязи между Государственным и местными бюджетами обусловила необходимость введения казначейского обслуживания местных бюджетов. Также обосновано, что эффективная работа органов Государственного казначейства по обслуживанию местных бюджетов по доходам и расходам должна обеспечивать прозрачность в распределении бюджетных ресурсов, а также усовершенствовать систему контроля за бюджетными процессами, надлежащим исполнением нормативно-правовых актов во всех сферах бюджетной системы через систему функционирования Единого казначейского счета. Статья посвящена широкому полю проблем и нерешенных вопросов казначейского обслуживания местных бюджетов.

Ключевые слова: казначейское обслуживание, бюджетирование, местные бюджеты, перераспределение бюджетных средств, распорядители и получатели бюджетных средств.

*Yakushik S.I., postgraduate student of the European University,
Klian A.F., student of the Institute of International Relations
of Kyiv National University Taras Shevchenko*

FEATURES SERVICE OF LOCAL BUDGETS

The features of treasury local budgets and budgeting problems in general. Posed the need to ensure efficient functioning of the local budget execution, which would provide a reasonable and appropriate use of financial resources. Peculiarities of functioning of treasury local budgets, defined its main problems and ways to solve them. It is alleged that this complex structure of local budgets, the need for rational and prudent budget spending and the need to establish a rational relationship between the State and local budgets necessitated the introduction of treasury local budgets. Also proved that the effective operation of the State Treasury to service the local budget revenues and expenditures shall ensure transparency in the allocation of budgetary resources and improve the system of control over the budget process, the proper implementation of regulations in all areas of the budget system through the operation of the Single Treasury account. This article is devoted to the broad field of problems and unresolved issues treasury local budgets.

Keywords: *treasury, budgeting, local governments, reallocation of budget funds administrators and recipients of budget funds.*

Постановка проблеми. В умовах структурних змін, які відбуваються в економіці України, одним із пріоритетних постає питання раціонального функціонування такої системи виконання місцевих бюджетів, яка забезпечила б обґрунтоване та доцільне використання фінансових ресурсів країни. З місцевих бюджетів здійснюються видатки на утримання органів місцевого самоврядування, загальноосвітніх, медичних та культурних закладів, що перебувають у віданні відповідних рад. Складна структура місцевих бюджетів, необхідність раціонального і ощадливого витрачання бюджетних коштів, а також потреба встановлення раціонального взаємозв'язку між Державним та місцевими бюджетами і зумовила необхідність запровадження казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Ефективна робота органів Державного казначейства в напрямку обслуговування місцевих бюджетів за доходами і видатками має забезпечити прозорість у розподілі бюджетних ресурсів, а також удосконалити систему контролю за бюджетними процесами, належним виконанням нормативно-правових актів у всіх сферах бюджетної системи через систему функціонування Єдиного казначейського рахунку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження казначейського обслуговування місцевих бюджетів внесли: К. Огданський, П. Петрашко, В. Стоян, Н. Сушко, О. Чечуліна, С. Юрій, С. Булгакова, Л. Єрмоленко, Є. Галушка, Й. Хижник, О. Даневич, О. Охрімівський, Д. Ротар, К. Павлюк, М. Мельник, А. Стівчатий, Л. Гуцаленко, Р. Макуцький, О. Кіреєв, М. Мац та ін. Проте недостатньо висвітленими залишаються питання казначейського обслуговування місцевих бюджетів як за доходами, так і за видатками у взаємодії з іншими суб'єктами фінансової діяльності та шляхи підвищення його ефективності в умовах розвитку ринкової економіки.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей функціонування системи казначейського обслуговування місцевих бюджетів, визначення основних його проблем та напрямів їх вирішення.

Основні результати дослідження. Указом Президента України №460/2011 від 13 квітня 2011 року затверджено Положення про державну казначейську службу України, яке визначає завдання і функції казначейства. Казначейство у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства фінансів України та Положенням про Державне казначейство України [2].

Казначейство України на нинішньому етапі розвитку бере за приклад досвід казначейських систем розвинутих країн світу, адаптує його до умов, які склалися в нашій країні, і таким чином намагається виконувати свої функції як найкраще. За основу розвитку береться французька модель функціонування казначейства. Вважається, що за теперішніх умов ця модель є найбільш прийнятною для нашої країни і найкраще за своєю будовою підходить до умов, які склалися нині в нашій країні. У Франції наразі функціонують казначейські управління у складі Міністерства фінансів, економіки і промисловості. Це досить яскраво нагадує нашу структуру Державної казначейської служби, яка перебуває у відомчому підпорядкуванні Міністерства фінансів України [4].

Організаційна структура Державної казначейської служби України є трирівневою. Вона відтворює структуру адміністративно-територіального устрою України і складається з:

- 1) Державної казначейської служби України;
- 2) управління Державної казначейської служби обласного значення;
- 3) районних (міських, районних у містах) управлінь ДКСУ, зосереджених в найважливіших місцевих адміністративних центрах [3].

Відповідно до положень Бюджетного кодексу повноваження органів Державного казначейства у частині обслуговування операцій місцевих бюджетів за видатками зосереджується на посиленні контролю за рухом коштів місцевих бюджетів, своєчасному попередженні їхнього нецільового використання та впровадженні нових засад управління бюджетними зобов'язаннями.

Основним завданням органів Держказначейства в процесі обслуговування місцевих бюджетів є сприяння виконанню бюджетної політики місцевого самоврядування та здійсненню ефективного управління коштами місцевих бюджетів. Це завдання має бути реалізоване через створення оптимальної системи оперативного управління місцевими фінансами і забезпечення своєчасних розрахунків за зобов'язаннями місцевих органів влади та розв'язання проблеми короткострокової незбалансованості місцевих бюджетів. Власне функція процесу управління грошовими потоками має забезпечувати оптимізацію здійснення видатків у межах асигнувань, передбачених місцевими бюджетами. Разом з тим здійснення фінансових операцій за видатками місцевих бюджетів органами Держказначейства має такі особливості:

- 1) усі кошти місцевих бюджетів накопичуються на рахунках, що відкриваються у територіальних відділеннях казначейства на ім'я розпорядників коштів місцевих бюджетів;
- 2) оплата видатків органами казначейства здійснюється після одержання від розпорядників коштів розрахункових документів;
- 3) органи Держказначейства здійснюють контроль за відповідністю касових видатків розпорядників коштів напрямом та обсягу встановлених бюджетних призначень, виділеним асигнуванням та прийнятим зобов'язанням;
- 4) платіж здійснюється на користь суб'єктів господарської діяльності, які виконали роботи або надали послуги бюджетним установам. Таким чином, роль ДКСУ полягає не у виконанні окремих видаткових повноважень, а у комплексному обслуговуванні всіх учасників бюджетного процесу, забезпечуючи найбільш ефективне використання бюджетних коштів за цільовим призначенням.

Отже, ДКСУ здійснює процедури виконання місцевих бюджетів, ведення бухгалтерського обліку всіх операцій та складання звітності про виконання місцевих бюджетів. Фінансові органи здійснюють планування бюджетів, загальне управління та аналіз у процесі виконання місцевих бюджетів [7].

Казначейське виконання місцевих бюджетів дає позитивний ефект, тому що така форма роботи забезпечує ощадливе, обов'язково цільове використання коштів місцевих бюджетів.

Касове виконання органами Державної казначейської служби бюджетів дає можливість щодня на рівні районів і області одержувати інформацію про суми доходів, що надійшли до кожного району, а також за кодами бюджетної класифікації, тобто за джере-лами надходжень.

Казначейська система обслуговування місцевих бюджетів стала важливим кроком у напрямку:

- створення єдиного механізму для впровадження засад реформування міжбюджетних відносин;
- формалізації єдиних процедур управління видатками на всіх стадіях виконання бюджету;
- посилення поточного контролю за дотриманням фінансової дисципліни та попередження нецільового використання коштів на стадії прийняття зобов'язань та здійсненні платежу;
- запровадження єдиного механізму управління коштами державного та місцевих бюджетів [5].

Разом з тим казначейська система виконання місцевих бюджетів не позбавляє місцеві органи влади прав, гарантованих їм Конституцією та Законом України „Про місцеве самоврядування в Україні”, а створює належні умови для ефективного виконання покладених на них повноважень. Це відбувається завдяки посиленню контролю за витрачанням коштів місцевих бюджетів, отриманню від органів Державної казначейської служби повної та оперативної інформації про фінансові операції з коштами місцевих бюджетів і поліпшення управління бюджетними зобов'язаннями. При цьому органи місцевого самоврядування мають право приймати рішення у процесі виконання місцевих бюджетів, а органи казначейської служби мають повноваження щодо забезпечення та контролю за реалізацією цих рішень з боку розпорядників бюджетних коштів місцевих бюджетів.

Однак казначейське обслуговування місцевих бюджетів має ряд проблемних питань, які спонукають органи ДКСУ до необхідності удосконалення та оптимізації процедур казначейського обслуговування місцевих бюджетів.

Крім того, існує низка інших проблемних питань, які виникають під час казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками, а саме:

1. Територіальна віддаленість сільських та селищних пунктів, що потребує оптимізації документообігу та скорочення обсягів робіт, що здійснюються в ручному режимі, тощо.

2. Проблеми, пов'язані з необхідністю вдосконалення нормативно-правового забезпечення виконання місцевих бюджетів.

3. Неоптимальний перерозподіл бюджетних коштів між розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів місцевих бюджетів, коли у однієї установи залишаються невикористані кошти, і вона їх повертає до бюджету, а у другої утворюється кредиторська заборгованість. Це свідчить про незадовільне виконання головних розпорядників бюджетних коштів, покладених на них бюджетним кодексом функцій

4. Низка проблем, які виникають під час реєстрації зобов'язань, та проблеми, які виникають у прийнятті до виконання платіжних доручень від одержувачів та розпорядників бюджетних коштів з виконання місцевих бюджетів

5. Великою проблемою є те, що у розпорядників та одержувачів бюджетних коштів та у органів Державної казначейської служби на сьогодні відсутня єдина методика відображення в бухгалтерському обліку операцій, які здійснюються у державному секторі, що не дозволяє отримувати повну, достовірну та прозору інформацію про фінансовий стан держави, а Державній казначейській служби у повній мірі виконувати його повноваження.

Важливе значення для забезпечення вдосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками належить пошуку більш ефективних шляхів управління бюджетними коштами. Основною передумовою підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів є запровадження повнофункціонального казначейського обслуговування місцевих бюджетів як за доходами, так і за видатками. Це прискорило розрахунки за коштами місцевих бюджетів, посилило контроль за витрачанням коштів, дозволило забезпечити покриття тимчасових касових розривів, що виникають під час виконання місцевих бюджетів, шляхом:

- надання органами Державної казначейської служби безвідсоткових короткотермінових та середньострокових позичок місцевим бюджетам за рахунок змобілізованих на єдиному казначейському рахунку фінансових ресурсів;
- виділення бюджетних асигнувань слід здійснювати з урахуванням зареєстрованих в обліку ДКСУ зобов'язань розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- запровадження програмно-цільового методу;
- посилення відповідальності головних розпорядників бюджетних коштів, за неефективне управління бюджетними коштами. У результаті чого існують невикористані кошти і кредиторська заборгованість.

Висновки. Державна казначейська служба України посідає одне з провідних місць у структурі управління державними фінансами та державного контролю і забезпечує якісне обслуговування бюджетів на всіх рівнях. Удосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів за видатками має базуватися на пошуку нових форм та методів досягнення позитивних результатів роботи у майбутньому. Запропоновані шляхи удосконалення казначейського обслуговування місцевих бюджетів будуть сприяти найбільш ефективному використанню бюджетних коштів та обов'язково їхньому цільовому використанню.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про Державну казначейську службу України [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 13.04.2011 №460/2011. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Галушка О.Є. Казначейська справа: Підручник / О.Є. Галушка, О.В. Охрімівський, Й.С. Хижняк, Д.П. Рогар. – Чернівці: Вид-во «Книги-XXI», 2008. – 464с.
4. Деві К. Розвиток місцевих фінансів в Україні та інших державах – членах Ради Європи / К. Деві, Г. Петері, В.Ю. Росіхіна, В.В. Толкованов. – К.: «Крамар», 2011. – 240с.
5. Костенко О. Актуальні питання розвитку інформаційних технологій в Держказначействі / О. Костенко // Казна України. – 2010. – №1 (4). – С. 24-25.
6. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / кол. авторів [заг.редакція, передмова Ф.О.Ярошенка]. – К.: Зовнішня торгівля; УДУФМТ, 2010. – 592с.
7. Нікуліна Т.О. Проблеми та шляхи удосконалення діяльності органів Державного казначейства України / Т.О. Нікуліна // Економікс. – 2010. – №9. – С. 3-5.
8. Харченко С.І. Державне казначейство України у документах, цифрах та особах 1995-2010 / С.І. Харченко, О.С. Даневич, Н.І. Сушко, Л.В. Гізатуліна. – К.: Піраміда, 2010. – 416с.

Стаття надійшла до редакції 13.06.2013